

AYRIMCILIK VE OTİZM

ŞEFİKA NUR SONGÜR- CİHAD ÖZSÖZ

ÖZET

Bu araştırma dünya genelinde nedeni bilinmeyen bir şekilde artmakta olan otizm ve otizme toplumun olumsuz bir tepkisi olan ayrımcılığı incelemek amacıyla yapılmış.

Bu çalışmada otizmin aile alanındaki etkilerinin ortaya çıkartılması ve konunun sosyolojik boyutları ile ele alınması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda otizm hakkında detaylı bilgiler toplanmış otizmlili bireyler ve ailelerinin yaşadıkları dezavantajlılık analiz edilmeye çalışılmıştır. Otizmlili çocuğa sahip olan ebeveynlerin sorumluluklarının yanı sıra toplumsal dışlanma, itibarsızlaşma ve ekonomik yoksunluk durumlarıyla baş etmeye çalıştıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Otizm, ayrımcılık, damgalama, etiketleme, dışlama, engellilik, sosyal etkileşim

GİRİŞ

Ayrımcılık nedir? Otizmlili bireyler neden ayrımcılığa maruz kalır? Ailelerinin rolü nedir?

Toplumsal kabulü olan bireyler toplum tarafından “normal” olarak algılanır. Küçük yaşlardan itibaren toplumda onay göremeyen, sosyalleşemeyen ve toplumsal uyum gösteremeyen bireyler ise toplum tarafından onaylanmayan bireyler haline gelir ve toplumsal dışlanmaya maruz kalır.

Otizm sağlık alanı içerisinde ele alınan bir olgu olsa da toplumsal boyutu nedeniyle sosyolojinin de inceleme alanına girmektedir. Otizmlili bireyler toplumsal alan da dışlanmakta, damgalanmakta ve hatta ötekileştirilebilmektedirler.

Ayrımcılık ve otizm adlı çalışmada bu sorun ele alınmaktadır. Otizmlili oldukları için ayrımcılığa maruz kalan otizmlili bireyler ve ailelerinin durumlarını anlamaya ve ortaya koymaya çalışmaktadır.

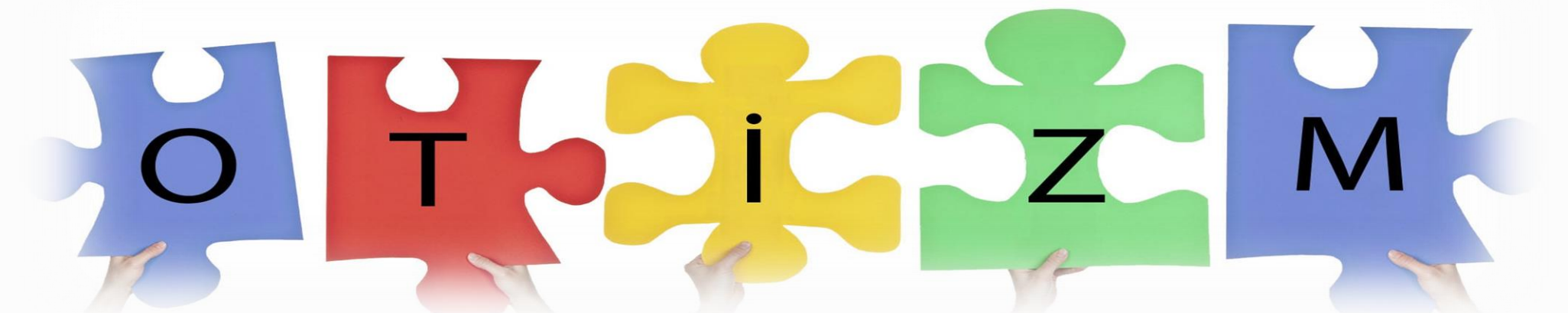
YÖNTEM

Araştırma, bu alanda yürütülmesi planlanan bir nitel çalışma için literatür taraması yoluyla çerçeve oluşturmayı amaçlamıştır. Bunu sağlamak için alanda yürütülmüş örnek çalışmalar ve sağlık alanından dokümanlar ve veriler taranmış, bu yolla konunun ele alınabileceği genel kategoriler test edilmeye çalışılmıştır. Gelecek eleştiri ve katkılarla bu çerçevenin genişletilmesi ve bir saha araştırmasına uygun hale getirilmesi planlanmaktadır.

ARKA PLAN

Otizm beyni etkileyen gelişimsel bozuklukların tamamını ifade eden bir terimdir. Bu beyin bozukluğu kişinin iletişimini, başkalarıyla kurduğu ilişkilerin şeklini ve dış dünyaya uygun cevap verme yeteneğini etkiler. Otizmi açıklamak için farklı dönemlerde farklı fikirler öne sürülmüştür. Aile ve çevrenin etkili olduğunu öne süren iddialar hastalık için yeterli bilgiyi sağlamadığı için genetik faktörlü bir hastalık olduğu düşünülmüştür. Ancak genetik faktörlü hastalıkların çok kısa zamanda bu kadar artmaması beklenmektedir.

Otizmlili bireylerin gündelik hayat pratikleri ve alışkanlıkları sosyal katılımlarını ve iyilik hallerini etkilemektedir. Gündelik hayat aktivitelerine ve sosyalleşme alanlarına engelli bireylerin katılamayacağını düşünerek yapılan düzenlemeler engelli bireyleri sosyal ilişkilerden ve topluma katılımdan uzaklaştırır. Toplum engelli bireylerin karşılaştığı engelleri ya da bariyerleri ortadan kaldırmada başarısız olduğu zaman engelliliği inşa eder. Otizmlili bireyler sosyal etkileşimlerinde mesafeli bir tutum sergilerler. Bu mesafe çocukluk döneminde başlayıp sonrasında devam edebilir. Mesafe durumunun uçlarda ve sert yaşanması otizmlili bireyin ve ailesinin toplumda kabul görmesini zorlaştırabilir. Otizmlili birey ve ailesiyle iletişim kuramama durumu da toplumdan izole hale gelmelerine ve ayrımcılığa uğramalarına neden olabilmektedir.

SONUÇ

Otizmliler buldukları ortamdaki eylemlere anlam veremezken, normal saydığımız bireyler de otizmlilerin iletişimsel sorunlar yaşadıklarını bildikleri halde onları anlamaz veya anlamaya çalışmaz. Sadece otizmliler değil aileleri de bu anlaşılabilirliğin içerisinde kalırlar ve toplumdan uzaklaştırılırlar. . Toplumun onlardan beklediği rolleri yerine getiremeyebilirler, toplumsal değerlere uygun hareket edemeyebilirler ancak otizmliler ve diğer engelli bireyler de toplumun önemli birer parçasıdır. Destek programları ve bilinçlendirme eğitimleri ile otizmliler ve ailelerinin yaşantılarına ve farklılıklarına saygı duyulması gerektiği, toplum içerisinde farklılıklarla yaşanabileceği fikri yaygınlaştırılmalıdır. Otizmliler ve ailelerini toplumdan dışlanmak ve farklı olarak nitelendirmek yerine onlara destek olup hayatlarını kolaylaştırmak gerekir.

Isparta Otizm Kongresi
Şubat - 2021

KAYNAKÇA

- Alacapınar, V., ve Sönmez, F., G., (2014). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık, 3. Baskı.
- Aydın, A., ve Kınacı, C., (2019). "Otizmin Tarihçesi". *Otizme Çözüm Var!*. Ed. Arzu Aygen. S. 11. İstanbul: Hayykitap. 9.Baskı.
- Balabanlı, B., ve Sarıdaş, B., (2016). "Temeller". *100 Soruda Otizm Aileler ve Uzmanlar İçin El Kitabı*. Çev. Ümit Şahbaz, Akara: Anı Yayıncılık.
- Başar Şenyılmaz, P., ve Fazlıoğlu, Y., "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar". *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Eğitimleri: Özel Gereksinimli Çocuklar*. Ed. Neriman Aral ve Figen Gürsoy. S. 236. Ankara: Hedef Yayıncılık, 1. Baskı,2018.
- Bozkurt, V., (2017). *Değişen Dünyada Sosyoloji Temeller Kavramlar Kuramlar*. Bursa: Ekin Yayıncılık, 13. Baskı.
- Burcu, E., (2015). *Engellilik Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çayır, K., Ergün, M., ve Soran, M., (2015). *Engellilik ve Ayrımcılık Eğitimciler İçin El Kitabı*. İstanbul: Karekök Yayınları.
- Çopuroplu, Y. C., ve Mengi, A., (2014). Toplumsal Dışlanma ve Otizm. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/5*, Spring 2014, p. 607-626, Ankara.
- Taşkesen, M.Ö., ve Gönüllü Taşkesen, C., (2015). *Engellilik ve Sosyal Hizmet*. Ankara: Karaağaç Yayınları.
- İzoğlu Tok, A., ve Şahin, S., (2018). "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Değerlendirilmesi". *Gelişimsel Değerlendirme*. Ed. Pınar Bayhan. S. 182. Ankara: Hedef Yayıncılık, 1.Baskı.
- M.E.B.(2009). *Eğitsel Değerlendirme, Tanılama ve Özel Eğitim Uygulamaları*, Pub. L. No. B.08.0. ÖRG.0.20.02.01/380. Erişim Tarihi:09.01.2021.
- Otistik Çocukların Eğitiminde Aile El Kitabı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. S.4.
- Seyrek, A. M.,(2018). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ed. Yasemin Güler, İstanbul: Yediveren Yayınları.
- Wing, L., (2012). *Otizm El Rehberi*. Çev. Semra Kunt. İstanbul: Sistem Yayıncılık.